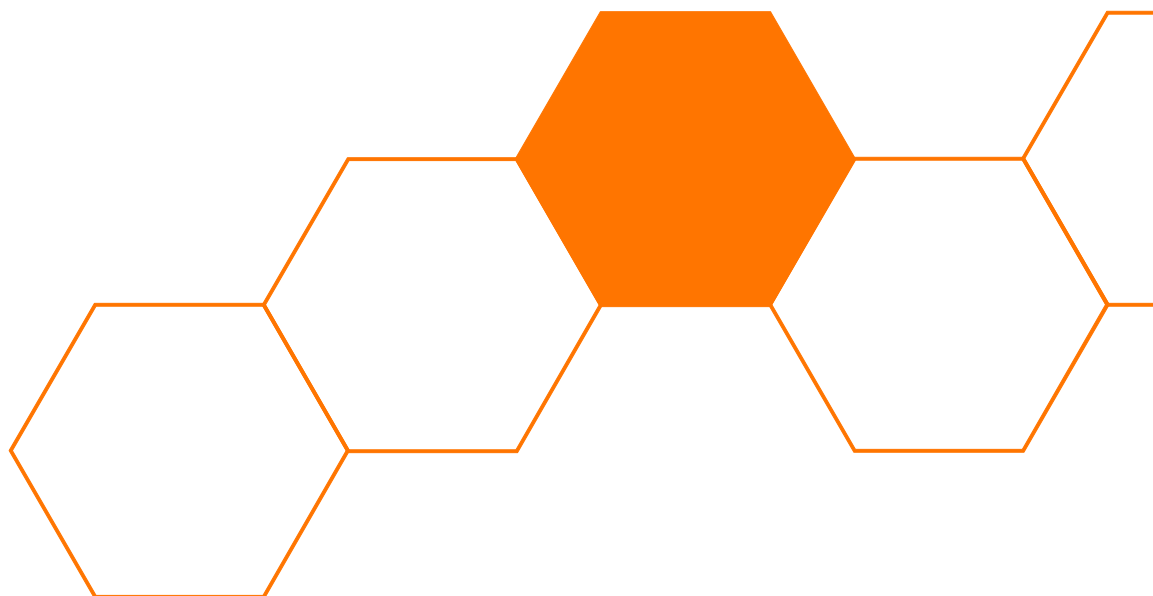

Utvärdering av ”Kompisprat”

- ett material för användning av filmer för att öka förståelsen kring samtal för barn med autismspektrumtillstånd

Verksamhet:	Barn- och ungdomshabiliteringen Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne
Projektansvariga chefer:	Margareta Nilsson, verksamhetschef Madeleine Lindquist-Nilsson, enhetschef Lund
Ansvarig för projekt- redovisning:	Logoped Charlotte Petersson charlotte.petersson@skane.se
Handledare vid FoU-enheten:	Forsknings- och utvecklingsledare, chef vid FoU-enheten dr med vet, logoped Pernille Holck
Utgivning:	Maj 2014
ISBN:	978-91-7261-278-5
Layout:	Ulla Götesson

FoU-enheten strävar efter att publicera rapporter av hög kvalitet i ett kortfattat format. Syftet är att öka tillgängligheten och användningen av den kunskap som utvecklats inom vår division. Det finns alltid möjlighet att kontakta oss på FoU-enheten för att få ytterligare information.

Läs mer på vår hemsida www.skane.se/habilitering/fou

© Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne

Sammanfattning

Skolbarn med autismspektrumtillstånd (AST) och typisk begåvning har ofta stora svårigheter att föra ömsesidiga samtal och ta samtalspartnerns perspektiv. Videoförebilder har ibland använts för att visa personer med AST hur man kan agera t.ex. i en samtalssituation. Fördelar med videoförebilder är att man kan ta in just den information man behöver i en lugn miljö och att man kan få exakt samma information flera gånger. Ofta behöver videoförebilder kombineras med andra insatser för att ge resultat. I projektet har några samtalssituationer mellan typiskt utvecklade barn filmats för att sedan användas i habiliteringsarbetet med barn med AST och samtalsvårigheter. Insatsen bestod även av samtal kring filmerna, seriesamtal och hemuppgifter. Fem barn i åldrarna 9-12 deltog vid filminspelningarna och fyra barn med AST och typisk begåvning i åldrarna 8-10 år provade därefter att använda filmerna för att reflektera kring vad ett samtal innebär för att sedan arbeta med sin egen samtalsförmåga. Barnen med AST och deras föräldrar fick vid sista besöket svara på enkäter om vad de tyckte om insatsen. Resultatet visar att samtliga fyra barn upplevde att de efter insatsen visste hur de kunde göra i de samtalssituationer de hade arbetat med. De visade på god förmåga att ta andras perspektiv när de svarade på frågor kring videoförebilderna. Deras föräldrar beskrev att barnen fortfarande hade svårt att agera utifrån detta i verkliga situationer och alla barnen hade behov av att arbeta vidare praktiskt i sin vardagsmiljö. Videoförebilder som matchade barnens behov var användbara för att ge barnen ny kunskap om vad ett samtal innebär. I några fall hade barnen behov av videoförebilder som visade andra situationer än de som fanns i filmmaterialet. En slutsats blir därför att man även skulle kunna skraddarsy videoförebilder kring det som varje barn behöver lära sig mer om. Dessa filmer skulle då för enkelhetens skull visa även vuxna förebilder och både filmas och visas med hjälp av en surfplatta.

Innehållsförteckning

Förord	5
Bakgrund	6
Kommunikativa svårigheter hos barn med AST.....	7
Svårigheter med mentaliseringsförmåga.....	7
Träning av mentaliseringsförmåga.....	8
Användning av videoförebilder för barn med AST.....	8
Syfte	10
Metod	10
Inspelning av videoförebilder.....	10
Utprovning och utvärdering av videoförebilder.....	11
Personalhandledning.....	12
Resultat	12
Inspelade videoförebilder.....	12
Utprovning och utvärdering av videoförebilder.....	13
Diskussion	16
Slutsatser	18
Implementering	18
Referenser	19
Bilagor	
1. Barnenkät.....	22
2. Föräldraenkät.....	23
3. Handledning.....	24
4. Brev till föräldrarna.....	26
5. Brev till föräldrarna.....	28

Förord

Habiliterings- och hjälpmedelsdivisionens vision är att stärka ett gott liv utifrån egna val. Vi ska med professionella insatser göra livet mera möjligt för barn, ungdomar och vuxna med varaktig funktionsnedsättning. I samarbetet mellan Forsknings- och utvecklingsenheten och verksamheterna sker en ständig granskning av rådande metoder och utprovning av nya metoder för att kontinuerligt kunna förbättra kvaliteten i de olika habiliteringsinsatserna.

Forsknings- och utvecklingsenheten har ansvar för att driva och utveckla kunskap utifrån det kunskapsbehov som finns inom divisionen genom att utveckla ny kunskap inom habiliterings- och hjälpmedelsområdet, sprida kunskap om funktionsnedsättning, skapa en kultur av kritiskt och vetenskapligt tänkande samt att stimulera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling.

FoU-rapporterna utgår från en frågeställning från praktiken, som relateras till aktuell forskning samt professionell erfarenhet och som leder vidare till en studie på vetenskaplig grund. En viktig del i arbetena är att visa hur resultaten kan användas och kommuniceras i verksamheten för att på så sätt bidra till kunskapsutvecklingen.

Arbetet med en FoU-rapport medför att det kritiska tänkandet utvecklas. Den praktiska erfarenheten värderas gentemot generell kunskap/forskning och förståelsen för praktiken växer. Meningen är att varje enskild FoU-rapport ska bidra till att verksamheten vilar på bästa tillgängliga kunskap inom områdena habilitering, rehabilitering och hjälpmedel.

I detta arbete har ett filmmaterial tagits fram och utprovats för att användas i arbetet med barn med autismspektrumtillstånd och samtalssvårigheter. Projektet har genomförts av leg logoped Charlotte Petersson vid Barn- och ungdomshabiliteringen i Lund. Forsknings- och utvecklingsledare vid FoU-enheten dr med vet Pernille Holck har varit handledare. Arbetet har genomförts med stöd från enhetschef Madeleine Lindquist-Nilsson och verksamhetschef Margareta Nilsson, och har genomförts med stöd av FoU-medel.

Malmö i maj 2014

Pernille Holck
Leg logoped, dr med vet
Chef för Forsknings- och utvecklingsenheten
Habilitering & Hjälpmedel

Bakgrund

Klinisk erfarenhet har visat att barn med autismspektrumtillstånd (AST) och typisk begåvning har svårigheter med mentaliseringsförmåga, sammanhangsförståelse och exekutiva svårigheter, vilket bl.a. påverkar barnens förmåga att samtala med andra. Det är inte ovanligt att barn i skolåldern behöver mycket vuxenstöd i vardagen för att kunna föra enkla samtal. I det indirekta habiliteringsarbetet handleder personal nätverket för att de ska kunna förklara för barnet vad som händer i sociala sammanhang och för att hjälpa barnen uttrycka det som behövs för att ett samtal ska fungera.

Forskning visar på hur samtalsförmågan och även mentaliseringsförmågan kan förbättras genom olika typer av träning (Sussman, 2006; Howlin, Baron-Cohen & Hadwin, 2001; Kelly, 2000; Gray, 2010; Dandoy, 2003). I litteraturen finns också exempel på hur "videomodeling" (i fortsättningen används termen "videoförebilder") kan hjälpa barn med AST i inläringen (Weiss & Harris 2001; Sussman 2006; Attwood, 2008). Videoförebilder är en metod där filmer används för att visa exempel på önskvärt beteende.

Ett tidigt exempel på när videoförebilder användes för personer med autism var då en 10-årig flicka blev visad hur hon skulle uppföra sig som fotgängare i trafiken (Steinborn & Knapp, 1982). Metoden har senare använts för att lära ut hur man samtalar, tar andras perspektiv, leker, tar sociala initiativ samt för att reducera rädsla/ångest inför okända situationer, exempelvis genom att se en film om hur det går till hos tandläkaren (Research Autism, 2013). Videoförebilder har även använts tillsammans med visuella strategier som t.ex. scheman och sociala berättelser (Reichow & Volkmar, 2010). Att använda videoförebilder innebär att man tittar på positiva exempel på ett önskvärt beteende. Personerna på filmerna kan vara vuxna, barn eller personen själv. I det senare fallet redigeras filmen så att endast personens önskvärda beteenden visas på filmen.

På engelska finns material som visar och förklarar samtal (Model Me Kids, 2014; TD Social Skills, 2014; Teach2Talk, 2012), och Carol Gray har gjort videofilmer av några allmänt hållna sociala berättelser som handlar om hur man gör när man är i skolan (StorymoviesTM; The Gray Center). För några år sedan gjorde psykolog Noam Ringer vid Autismcenter för små barn i Stockholms läns landsting videoförebilder som visade exempel på vad barn kan säga till varandra när de leker, riktade till förskolebarn med AST. Detta material används dock endast internt (Ringer, personlig kontakt).

Flera studier tyder på att videoförebilder behöver kombineras med andra metoder för att uppnå ett gott resultat (Apple, Billingsley & Schwartz, 2005, refererad i Reichow & Volkmar, 2001). Det har visat sig att det kan vara positivt för personer med Aspergers syndrom att spela teater eller titta på vissa tv-serier för att lära sig att bättre förstå sociala signaler. Ibland är dessa dock för dramatiska eller överdrivna för att vara lämpliga att prova i verkliga livet (Attwood, 2008).

Det rekommenderas även att bara goda exempel visas på film eftersom det kan vara svårt för barn att avgöra vad som är lämpligt att härma (Sussman, 2006; Weiss & Harris, 2001).

Det har också visat sig att interventioner som syftar till att förbättra den sociala förståelsen ger upphov till större och mer kvalitativa förändringar i individens sociala och kommunikativa förmåga än behandlingsmetoder som koncentrerar sig på specifika störningar i socialt samspel: "Allt tyder på att det är mer effektivt att lära barn de underliggande principerna för ett begrepp än att bara tala om för dem hur de ska göra, eftersom principerna hjälper dem att tillämpa det de lärt sig på andra situationer" (Howlin m.fl. 2001:14, fritt översatt). Attwood (2008) menar att ett barn med Aspergers syndrom inte kommer att förändra sitt beteende om det inte finns en logisk förklaring till varför han eller hon ska göra det.

KOMMUNIKATIVA SVÅRIGHETER HOS BARN MED AST

Skolbarn med AST och typisk begåvning har ofta stora svårigheter att föra ömsesidiga samtal, t.ex. tar personen med AST inte alltid samtalspartnerns perspektiv utan utgår endast ifrån sina egna tankar och intressen i samtalet. Barnen har svårt att använda sig av språket i social interaktion med andra, t.ex. att rikta sig till andra, svara på frågor, att avsluta ett samtal och att visa att de lyssnar (Sussman, 2006). En del har stora svårigheter att ta initiativ till samtal och andra pratar för mycket. Flera barn har svårt att formulera eget spontant tal och har ofta börjat prata genom att använda ekotal, dvs. härma andras meningar i sin helhet utan att riktigt förstå ordens exakta innebörd. Många av barnen är hjälpta av att få modellmeningar och förslag på hur man kan formulera sig (Sussman, 2006). Barnen har också ofta svårigheter att använda och tolka kroppsspråk, mimik och prosodi (Matson, Matson & Rivet, 2007). Att använda ögonkontakt i kommunikativt syfte är en svårighet som ofta kvarstår under skolåren (Attwood, 2008), och många barn har svårt att veta hur nära man kan stå den man pratar med (Sussman, 2006). Det kan gå relativt bra för barn med AST att samtala med en person, men det blir mycket svårare om flera personer deltar. Det är framför allt i samspel med jämnåriga som svårigheter hos en person med Aspergers syndrom märks. Barnen har också svårt att veta hur man ska anpassa det man säger till den sociala kontexten, t.ex. samtalspartnern (Attwood, 2007).

SVÅRIGHETER MED MENTALISERINGSFÖRMÅGA

En stor svårighet hos barn med AST är att de har svårt med mentalisering, dvs. att ta samtalspartnerns perspektiv och på så sätt t.ex. räkna ut den andres avsikt, känslor och vad samtalspartnern behöver få för information. Att förstå vad andra vill och vad andra tror är en grundläggande förutsättning för att förstå andras beteende och därmed deras avsikter. I 3-årsåldern kan barn med typisk utveckling förutse en situation och påverka andras känslor. Vid fyra års ålder kan flertalet barn förstå att någon annan kan ha felaktiga föreställningar om något (Howlin m.fl., 2001). I 6-7 årsåldern kan barn förstå att någon annan kan ha tankar om en tredje persons tankar (Dahlgren, 2007). Det är genom att kommunicera som barnet lär sig de begrepp för mentala tillstånd, t.ex. tro, veta och glömma, som behövs för att förstå andra (Sussman, 2006; Dahlgren, 2007).

Tonåringar med AST kan fortfarande ha svårt att klara den nivå av mentaliseringsförmåga som barn med typisk utveckling klarar i 6-7 årsåldern, och mellan 20 och 35 % av barnen med autism klarar endast att mentalisera på den nivå som barn normalt klarar i 3-4 årsåldern (Howlin m.fl., 2001).

TRÄNING AV MENTALISERINGSFÖRMÅGA

Ett vanligt sätt att förklara socialt samspel för barn med AST är att använda Sociala berättelser, som innebär att man förklarar det sociala samspelet i text och eventuellt med bildstöd. Barnen får social kunskap på ett lugnt och informativt sätt. Andras perspektiv förklaras, vilket hjälper personer som har svårt med mentaliseringsförmågan (Attwood, 2007). Berättelserna är formulerade så att det inte kan uppfattas som att man kritiserar barnens tillkortakommanden eller kräver en förändring. Målet är att öka barnets förståelse för ett socialt sammanhang. Minst hälften av berättelserna man gör tillsammans med ett barn bör bekräfta något som barnet redan gör på ett bra sätt (Gray, 2010). Carol Gray som har utvecklat metoden har även gjort videofilmer av några allmänt hållna sociala berättelser som kallas Storymovies™. Dessa filmer har ett liknande syfte som filmerna i "Kompisprat", men situationerna som visas handlar bl.a. om hur man visar respekt mot andra och vad metaforer kan betyda. Den forskning som gjorts angående sociala berättelser är begränsad, men det finns studier som visar på att sociala berättelser kan vara en effektiv metod för personer med autism (Research Autism, 2014). Studierna har dock brister i genomförandet och därför går det inte att säkert säga att det endast är de sociala berättelserna som lett till förändringar i barnens sociala beteende (Sansosti & Powell-Smith, 2008). Det finns dock en bred beprövad erfarenhet av sociala berättelser, både i Sverige och internationellt, som tyder på att det är ett användbart och ofta effektivt redskap. En annan metod som kan förbättra samtalsförmågan är "Seriesamtal" som Carol Gray också har utvecklat, inspirerad av en flicka med autism som började rita upp frustrerande situationer för sin mamma. I seriesamtal visualiseras samtalet med streckgubbar och olika typer av pratbubblor. Här tydliggörs turtagningen visuellt i samtalet och även personernas tankar och känslor (Gray, 1994).

ANVÄNDNING AV VIDEOFÖREBILDER FÖR BARN MED AST

I litteraturen finns viss evidens för användandet av videoförebilder för att förbättra samtalsförmågan hos barn i 6-12 årsåldern (Reichow & Volkmar, 2010). Resultatet håller även i sig över tid. En uppföljning efter 15 mån visade att barnen hade kvar färdigheterna och även hade generaliserat kunskapen till nya personer och miljöer (Charlop-Christy & Milstein, 1989). En fallstudie med en 9-årig pojke med Aspergers syndrom som fick titta på videoförebilder på vuxna och läsa sociala berättelser om ögonkontakt, leenden, initiativ till samtal och turtagning, visade att pojken gav mer ögonkontakt och kunde initiera fler samtal tillsammans med en vuxen samtalspartner efter interventionen. Pojken övade på materialet vid 24 tillfällen under 15 veckor och generaliserade även kunskapen till sin skolmiljö tillsammans med kompisar, men i något lägre grad (Scattonne, 2008). Videoförebilder har även använts för att öka förmågan till att

förstå andras perspektiv i en testsituation. I en studie på tre barn av Charlop-Christy och Daneshvar (2003) fick barnen se när vuxna agerade och löste Sally-Anne-testet (ett test som bedömer barnets förmåga att ta andras perspektiv; Baron-Cohen, Leslie & Frith, 1985). De vuxna förklarade även hur de tänkte. Barnen behövde bara se filmerna några gånger för att klara testet själva och färdigheterna kunde även generaliseras.

Målet i arbetet med videoförebilder måste vara meningsfullt och användbart i vardagen för att ge resultat (Delano, 2007). Att lära via videoförebilder ger en lika effektiv (Sherer, Pierce, Paredes, Kisacky, Ingersoll & Schreibman, 2001) eller mer effektiv (Charlop-Christy, Le & Freeman, 2000) inläring och är mindre kostsamt än att härma förebilder i en "här och nu"-situation (Bellini, Akullian & Hopf, 2007; Delano, 2007). Framgången förklaras med att videoförebilder kompenserar för flera svårigheter samtidigt som man tar vara på de styrkor som barnen med AST har. Nedan följer några dokumenterade exempel på fördelar med videoförebilder:

- Svårigheter med uppmärksamhet kompenseras av att det är lättare att fokusera på en bildskärm (Charlop-Christy & Daneshvar, 2003).
- Brister i sammanhangsförståelse kompenseras av att bara det viktiga beteendet filmas utan andra störande moment (Charlop-Christy & Daneshvar 2003).
- Mimik uttrycks tydligare på film än i stillbilder (Sussman, 2006).
- Svårigheter att motivera barn med AST att lära in nytt kan underlättas eftersom många barn tycker om att titta på film. Själva den pedagogiska situationen blir alltså självbelönande (Charlop-Christy & Daneshvar 2003).
- Barn med AST tycker ofta om att se en film om och om igen. De lär sig om situationen utan att behöva utsätta sig för den förvirring och ansträngning som det ofta medför att interagera och prata med andra (Attwood 2007).
- Många har ett mycket bra utantillinlärande och repeterar gärna efter förebilderna på filmen. Barnen använde sedan ekotalet alltmer kommunikativt efter hand (Charlop-Christy & Milstein, 1989).
- Videoförebilder kan förenkla möjligheterna till generalisering eftersom man enklare kan visa filmer från olika miljöer än att t ex rollspela i olika miljöer (Weiss & Harris, 2001; Bellini m. fl., 2007; Delano 2007).

Christos Nikopoulos (Research Autism, 2009) har listat några allmänna punkter kring att använda videomodeling:

- Barnet behöver som förkunskap kunna titta på film under minst två minuter.
- Filmen bör vara kort och visa ett enkelt beteende under ca 30-40 sek.
- Antalet beteenden som ska tränas ska bedömas utifrån varje enskilt barn.
- Det är bra om miljön där beteendet visas är densamma som miljön där barnet behöver använda beteendet.

- Låt barnet få 1-3 minuter på sig att demonstrera beteendet.
- Slutligen ska beteendet klaras av helt utan hjälp från videoförebilden i annan miljö och med andra personer.

Syfte

Syftet är att utveckla och utvärdera ett filmmaterial som kan användas för att medvetandegöra skolbarn med autismspektrumstörning om vad som händer i ett samtal för att ge strategier (t.ex. för att minska missförstånd) och för att öka ömsesidigheten i samtal med andra. För att möjliggöra användning av materialet ska även en handledning utarbetas.

Metod

Projektarbetet bestod av tre delar; inspelning av videoförebilder, utprovning och utvärdering av dessa i habiliteringsarbetet samt utformning av en kort personalhandledning.

DEL 1: INSPELNING AV VIDEOFÖREBILDER

Beskrivning av insatsen

Filmerna avsåg att täcka in flera kommunikativa funktioner och delades in i huvudfunktionerna att inleda, upprätthålla och avsluta ett samtal. Det fanns ett uttalat mål med vad varje film skulle illustrera, t.ex. att visa hur man kan avsluta en lek. De agerande barnen instruerades om målet med aktiviteten men fick formulera sig spontant för att få ett mer naturligt och åldersadekvat språk i filmerna. Några kommunikativa funktioner, som exempelvis att säga något uppmuntrande till kompiserna, valdes ut för att ingå i flera filmsituationer. Dessa valdes utifrån vad som i litteraturen inom området lyfts fram som potentiellt problematiska funktioner och utifrån egna erfarenheter av vad barn med AST brukar ha svårt med. De situationer som filmades valdes med tanke på aktiviteter som är vanligt förekommande för barn i 6-11 årsåldern. Filmerna redigerades sedan för att endast innehålla de delar som var väsentliga för syftet.

För att barnen med AST skulle få förståelse för vilka kommunikativa avsikter som kan leda till att man säger som man gör i samtal fick de agerande barnen med typisk utveckling i en andra del av filminspelningen berätta hur de tänkt och känt under leken. Detta kallades för "tankeprat". Projektansvarig skrev manus till dessa monologer med utgångspunkt från de agerande barnens tankar och känslor. Därefter klipptes tankepratet samman med respektive tidigare inspelade lekscener. Scenerna sorterades utifrån kommunikativa funktioner för att man med utgångspunkt från dessa ska kunna visa film på det som barnet har svårt för i olika kontexter. På detta vis får barnet flera exempel på en och samma funktion. När några av videoförebilderna var färdiga visades de för en vuxen person med Aspergers syndrom för att få hennes synpunkter om filmernas utformning, innehåll och användning.

Deltagare

Fem barn med typisk utveckling, tre flickor och två pojkar i åldrarna 9-12 år, rekryterades för att agera förebilder i filmerna. De barn som skulle samspela med varandra kände varandra väl sedan tidigare. Tanken med detta var att deras samtal då skulle bli mer naturliga.

DEL 2: UTPROVNING OCH UTVÄRDERING AV VIDEOFÖREBILDER

Beskrivning av insatsen

Inledningsvis gjordes en telefonintervju med föräldrarna till barnen med AST kring vilka samtalssituationer de trodde att barnen behövde lära sig mer om. Barnen kom därefter till habiliteringen tillsammans med en förälder vid tre tillfällen under 3-5 veckor. Besöken filmades i sin helhet för att användningen av filmmaterialet skulle kunna analyseras inför utarbetandet av personalhandledningen. Några minuter av inspelningarna sparades för att senare kunna visas för personal på Barn- och ungdomshabiliteringen som använder videoförebilderna för att ge konkreta exempel på hur videoförebilderna kan användas.

Under besöket fick barnen titta på videoförebilderna och samtala om dem tillsammans med logopeden, och även föräldrarna deltog ibland i samtalen. Dessutom fick barnen vara aktiva antingen genom att göra listor över vad de själva och deras kompisar var intresserade av att göra, eller genom att i rollspel prova att tolka om lyssnaren var intresserad eller inte och genom att själv visa att man lyssnade på samtalspartnern. I ett fall filmades detta rollspel och analyserades tillsammans med barnet direkt efteråt. Seriesamtal användes med ett av barnen för att illustrera hur man kan påbörja ett telefonsamtal, och med ett annat barn för att beskriva hur det gick till i en viss lek på rasten. Vid slutet av första besöket sattes ett individuellt mål upp tillsammans med barn och förälder. Vid första och/eller andra besöket utformades en hemuppgift kring målet.

Deltagare

Fyra barn deltog i denna del av projektet: tre pojkar och en flicka i åldern 8 -10 år. Barnen valdes ut av teamkollegor på habiliteringen. Samtliga hade en autismspektrumtillstånddiagnos och gick i grundskola. Barnen hade svårigheter t.ex. med att visa att man lyssnar, att tolka om andra är intresserade eller ej, att samtala i telefon, att uttrycka när man önskar ta en paus eller avsluta en lek, att fråga när man inte förstår vad kompisens menar eller att fråga andra barn om de vill leka på rasten.

Materialanalysinsamling

En utvärdering gjordes vid det sista tillfället genom att barnen och föräldrarna fick svara på enkäter (se bilaga 1 och 2). För barnen lästes frågorna upp, ibland med några följdfrågor. Barnen fick själva ringa in sina svar, där olika "smileys"

fanns som alternativ (glad, neutral och ledsen). Dessa fanns med för att göra det lättare för barnen att uttrycka en känsla. I såväl föräldrarnas som barnens enkäter fanns det dessutom några individuellt anpassade frågor kring de uppsatta kommunikationsmålen. Barnens svar skrevs ner ordagrant.

Analys

Föräldrarnas och barnens enkätsvar sammanställdes och redovisas nedan med hjälp av citat och sammanfattningar av svaren under respektive fråga.

DEL 3: PERSONALHANDLEDNING

Slutligen formulerades en kort personalhandledning (se bilaga 3) med råd kring hur videoförebilderna kan användas i behandlingsarbetet utifrån den litteratur som har beskrivits i bakgrunden och de gjorda analyserna.

Etiska överväganden

Barnen som agerar i filmerna deltog frivilligt och fick muntlig information om syftet. Deras föräldrar fick skriftlig information och tillfrågades om filmerna även fick visas på andra ställen i Sverige i behandlingsarbetet med barn med AST (se bilaga 4). Barnen medverkade i ca åtta timmar var och fick biocheckar som ersättning. Barnen med AST som fick prova att se på filmerna i interventions-syfte hade alla behov av att utveckla sin samtalsförmåga. De fick muntlig information om att materialet var nytt och att deras synpunkter var viktiga. Tiderna anpassades så gott det gick efter barnens möjlighet att komma till habiliteringen. Inga namn nämns i projektrapporten, deltagandet var frivilligt och barnens föräldrar fick ge sitt tillstånd (se bilaga 5) till om en kort filmsekvens från besöken fick visas för habiliteringspersonal vid en framtida implementering. Ett av barnen som tillfrågades och inte önskade delta i projektet fick ändå möjlighet att prova interventionen.

Resultat

DEL 1: INSPELADE VIDEOFÖREBILDER

Filmerna som fungerar som videoförebilder är mellan tio sekunder och tre minuter långa och visar på olika kommunikativa funktioner. Varje funktion visas på tre till åtta filmexempel som visar på olika situationer och personer. Videoförebilderna är sorterade enligt tabellen nedan.

Tabell 1. Kommunikativa funktioner som representeras i filmmaterialet

Samtalsfunktion	Kommunikativa funktioner
Påbörja samtal	Hur får jag den andre att börja lyssna på mig? Hälsa Hur frågar man om någon vill leka? Föreslå en aktivitet
Upprätthålla samtal	Visa något Berätta vad man tänker och planerar när man leker Säga något snällt Svara på frågor Fråga Be om hjälp eller hjälpa sin samtalspartner Lösa missförstånd Visa att man lyssnar Upptäcka att samtalspartnern inte vill lyssna mer Berätta så att den andre förstår Bestämma tillsammans Turas om
Avsluta samtal	Förklara varför man inte vill leka mer Prata om nästa gång man kan leka

DEL 2: UTPROVNING OCH UTVÄRDERING AV VIDEOFÖREBILDER

Nedan följer en redovisning av föräldrarnas och barnens synpunkter på insatsen. En förälder per barn fyllde i föräldraenkäten vid sista besöket, tre till fem veckor efter påbörjad insats. Barnen intervjuades samtidigt utifrån barnenkäten.

Föräldrarnas svar

Nedan presenteras föräldrarnas svar efter respektive fråga.

Tror du att ditt barn har haft nytta av att komma till habiliteringen angående hur man pratar med kompisar?

Tre föräldrar har svarat "Ja" och en "Ja, delvis".

"Ja, bra både för hen¹ och för oss. Blir tydligt vad hen behöver lära/träna."

"Detta är något vi i familjen redan jobbar med."

¹ För att undvika identifiering av de medverkande barnen används "hen".

Hur tror du att han/hon har upplevt det?

Tre av föräldrarna svarade "Positivt" eller att barnet tyckt om att komma, men en av dessa var osäker på om barnet verkligen förstått syftet. Detta barn hade dock varit mycket engagerat enligt föräldern. En förälder skrev att det nog "sått ett frö" hos barnet att arbeta vidare med.

Är det några speciella inslag som har varit bra eller mindre bra?

En förälder tyckte att alla inslag var bra. En förälder upplevde att syftet med att titta på varje film var oklart innan man tittat igenom filmen med barnet. En förälder tyckte att filmerna ökat barnets uppmärksamhet och en annan förälder ansåg att samtalen som kopplat innehållet i filmerna till barnet självt varit bra.

"Filmerna gör att uppmärksamheten ökar. Det är alltid spännande med filmer!"

Har ditt barn ändrat något i sitt beteende?

Tre föräldrar ser ingen förändring i beteendet hos sitt barn. En förälder har märkt att barnet försöker stoppa sig när hen märker att andra inte lyssnar intresserat.

"Svårt att säga, kanske vi får utvärdera det senare. Jag tror att vi kommer att referera mycket till vad som sades vid träffarna."

Tror du att det i så fall beror på filmerna eller på samtalen?

Två svarar att båda i så fall bidrar. De andra två tror att samtalen bidragit mest.

Varje förälder fick även svara på 2-4 frågor som handlade om barnets individuella mål och hemuppgifter. Text *Hur gör ditt barn för att visa att han lyssnar? Hur gör ditt barn om han inte orkar leka mer?*

Två av föräldrarna beskriver att deras barn inte klarar att kommunicera i de situationerna medan de andra två föräldrarna beskriver ett funktionellt beteende i vissa situationer.

"I telefon ser jag att hen lyssnar. Vid samtal ansikte mot ansikte måste hen påminnas: Titta på NN!"

Övriga synpunkter:

En av föräldrarna önskar mer individanpassning av filmerna och en annan att man kopplar innehållet direkt till barnets konkreta verklighet. De resterande två tror att de kommer att ha nytta av insatsen och en av dessa tror att många barn med AST kan ha nytta av det.

"Övningarna funkar nog bättre om de individanpassas så att hen känner igen sig i de situationer hen själv hamnar i."

Barnens svar

Nedan presenteras barnens svar efter respektive fråga.

Hur tyckte du att det var att titta på filmerna?

Tre av barnen ringade in den glada "smileyn" och ett av barnen den neutrala.

Vad tänkte du på när du tittade på filmerna?

Här svarade barnen olika. Någon tänkte på när de brukade leka med samma saker som på filmerna och två av barnen upplevde inte att de tänkte på något speciellt.

"Jag tänkte på lego. Jag tänkte på min dator"

Fick du några tips?

Här kunde man välja att ringa in JA eller NEJ och alla barnen ringade in JA.

Vad då för tips?

Tre av barnen kunde i en mening beskriva ett tips de fått. Ett barn beskrev två olika tips som vi arbetat med.

"Sluta prata när någon inte vill."

"Säga till när man inte vill leka mer."

"Tipset var att man kunde säga WOW! istället för HÄFTIGT!"

Hur tyckte du det var att prata om filmerna?

Alla fyra barnen ringade in den glada "smileyn".

Vill du berätta något mer om besöken?

Tre av barnen svarade på denna fråga.

"Kortare filmer än jag trodde. 3-5 minuter långa hade varit lagom."

"Elias² kanske kunde fråga någon vuxen också."

"Ganska kul. Jag menar att det var kul."

Varje barn fick även svara på 2-4 frågor som handlade om deras individuella mål och hemuppgifter. *Text* Hur gör du för att visa att du lyssnar?", "Hur gör du när du vill vara med och leka?", "Hur gör du om du inte orkar leka mer?" Alla barnen svarade hur de gjorde på alla dessa frågor. I nio av de elva svaren beskrev barnen att de gjorde så som det var meningen att de skulle göra, t.ex.:

"Kollar på den personen jag pratar med och frågar."

"Jag frågar: Får jag vara med?"

² Ett av barnen som förekommer i filmerna.

Diskussion

Inom projektets ram spelades videoförebilder in. Dessa utprovades sedan vid enskilda kontakter med barn med AST under tre till fem veckor. Effekten på samtalsförmågan var inte tydlig under denna korta period, däremot verkade medvetenheten om och förståelsen för vad samtal innebär att öka hos barnen. Detta är enligt bl.a. Attwood (2008) en förutsättning för att faktiskt kunna generalisera kunskapen till olika situationer i vardagslivet. Samtliga fyra barn med AST upplevde att de efter insatsen visste hur de kunde göra i samtalet. Barnen med AST uppvisade god eller mycket god förmåga att ta de olika barnens perspektiv när de pratade om videoförebilderna, men de hade svårigheter att agera utifrån detta i verkligheten. En möjlig förklaring är att barnen behövde öva mer för att kunna förändra ett invariant beteende. Ett par föräldrar betonade även att en rörig miljö som ger för mycket intryck bidrar till att deras barn inte klarar av att samtala lika väl som i en lugn miljö.

Studien tyder på att videoförebilder kan vara en bra ingång till att börja arbeta med ett mål kring samtal. Barnens uppmärksamhet fångades och de blev delaktiga då de förstod att det finns allmängiltiga regler kring hur man samtalar. De konkreta samtalsexemplen i filmerna gjorde det enklare för barnen att sedan själva kunna formulera sig. Det visade sig också vara viktigt att alternativa förslag på formuleringar gavs så att barnet fick hjälp att kunna använda mer än en formulering när en viss avsikt skulle uttryckas. Det var bra att kunna pausa filmen för att i lugn och ro prata om det som hände. När hemuppgiften formulerades var det till mycket stor hjälp att rita upp ett seriesamtal över hur barnet skulle kunna säga och göra i en specifik situation. Både turtagningen och dialogen blev då synlig och tydlig. För en del barn med AST räcker detta för att prova på och lyckas med uppgiften, men för andra finns det troligen även behov av att filmas då man rollspelar uppgiften för att sedan direkt kunna observera sig själv.

Materialet bör lämpligen användas av habiliteringspersonal med bred kunskap kring autism och samtalsförmåga. Habiliteringspersonalen får möjlighet att observera hur barnet tar till sig insatsen och kan anpassa vidare råd efter detta. Föräldrarna kan sedan utifrån de individuella mål som satts upp stötta barnet vidare i vardagen. I de flesta fall förefaller det vara lämpligt att välja en videoförebild utan "tankeprat" och istället använda pausknappen och samtala kring avsikterna eftersom man kan individualisera mer då. Det bör betonas att samtalen kring filmerna är minst lika viktiga som videoförebilderna i sig.

För de barn som fick prova insatsen var det tillräckligt med tre besök för att titta på videoförebilderna kring ett eller två kommunikationsmål. Det uppkom inte i något fall behov av att låna hem filmer för att titta på dem igen. För samtliga barn gjordes uppföljningar avseende de individuella målen i habiliteringsplaneringen. Ibland fanns det behov av ett nätverksmöte där även skolpersonal deltog.

De videoförebilder som gjordes inom projektet har fördelen att de visade barn i flera olika naturliga samtalsmiljöer. Barnen med AST som provade insatsen tittade alla koncentrerat och med intresse på filmerna. Nackdelen var att det för dessa barn ibland råkade bli så att det saknades filmexempel på den specifika funktion som barnet behövde lära sig mer om. Ibland brast ljudkvaliteten, vilket hade kunnat avhjälpas med undertexter. Då skulle de barn som kan läsa fraserna också kunna få dem via synsinnet, vilket ofta är ett starkt sinne hos barn med AST. I stället för att använda färdiga videoförebilder skulle man också kunnat ha skraddarsytt videosekvenser utifrån varje barns kommunikationsmål. För enkelhetens skull hade videoförebilden då istället fått visa vuxna som samtalar, t.ex. barnets föräldrar eller habiliteringspersonal. Då hade videoförebilden i ännu högre grad matchat barnens hemuppgifter. Som det nu var fick vi i samtalet kring filmerna ibland förflytta oss till helt andra situationer än de som visades på videoförebilderna. Forskningen kring videoförebilder har inte kunnat visa på någon skillnad i resultat beroende på om det var jämngamla eller vuxna, kända eller okända förebilder som agerade (Charlop-Christy m fl., 2000). Man skulle även kunna förenkla det hela genom att använda videokameran i en mobiltelefon eller surfplatta för att göra en inspelning och sedan titta på det i denna direkt tillsammans med barnet.

Ett av barnen som provade insatsen skulle ha behövt förebilder där fler än två barn deltog. För flera barn med AST skulle även en gruppaktivitet med två till tre barn där samtal förklaras och tränas kunna vara en bra insats. Eftersom det är svårare att samspeja om alla parter har svårigheter än om några barn har en god social förmåga skulle det eventuellt vara bättre att insatsen istället skedde i barnens skol- eller hemmiljö. Det skulle då även vara viktigt med stöd till barnens kamrater eftersom de ibland skulle behöva vara extra tydliga gentemot barnet med AST, som ofta har svårt att tolka det utsagda. Dessa kamrater behöver också få ökad förståelse för och tålamod med den samtalsstil som ett barn med AST kan ha.

Ett par av föräldrarna vars barn fick prova "Kompisprat" uttryckte vikten av att arbeta direkt med barnen kring samtalssvårigheter, något de inte tidigare gjort tillsammans med habiliteringspersonal. Kanske är det så att man inte har arbetat tillräckligt med detta område inom habiliteringen. Även om sociala berättelser och seriesamtal används så används de kanske oftare vid konfliktsituationer än för att förklara och visa på funktionella samtal.

Eftersom videoförebilderna här har använts tillsammans med förklarande samtal, seriesamtal, rollspel och i ett fall videofeedback av rollspelet så är det osäkert hur stor roll enbart videoförebilderna spelade. Sammanfattningsvis förefaller dock videoförebilder vara positivt att använda tillsammans med skolbarn med AST.

Slutsatser

De videoförebilder som passade barnens behov visade sig fungera väl för att ge barnen ny kunskap om vad ett samtal innebär.

I några fall hade barnen behov av videoförebilder som visade andra situationer än de som fanns i filmmaterialet. En slutsats blir därför att man i sådana fall borde skraddarsy några videoförebilder kring det som barnet behöver lära sig mer om. Dessa filmer skulle då för enkelhetens skull visa vuxna förebilder och både filmas och visas med hjälp av en surfplatta

Samtliga fyra barn skattade insatsen som positiv och upplevde att de efter insatsen visste hur de kunde göra i de samtalssituationer de hade arbetat med. Deras föräldrar beskrev däremot att barnen fortfarande hade svårt att agera utifrån detta i verkliga situationer och att samtliga barn hade behov av att arbeta vidare praktiskt i sin vardagsmiljö.

Implementering

Videoförebilderna kommer att finnas tillgängliga för personal inom Bou i Region Skåne. Projektet har presenterats för regionens logoped- och logopedmöten. Flera olika yrkeskategorier i barnteamet för autism i Lund kommer under vårterminen 2014 att bekanta sig med materialet och prova det med barn som har behov av att förbättra sin samtalsförmåga. Därefter informeras även teamet för ungdomar och barnteamet för Rörelsehinder och Utvecklingsstörning i Lund. I maj 2014 kommer en uppföljning av implementeringen på Bou i Lund att göras på en arbetsplatsträff. Projektet kommer eventuellt att presenteras på en nationell konferens vid ett senare tillfälle.

Referenslista

- Apple, A. L., Billingsley, F., & Schwartz, I. S. (2005). Effects of video modeling alone and with self-management on compliment-giving behaviors of children with high-functioning ASD. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 7: 33–46.
- Attwood, T. (2008). Den kompletta guiden till Aspergers syndrom. Stockholm: Cura förlag.
- Baron-Cohen, S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1985). Does the autistic child have a “theory of mind?” *Cognition*, 21, 37–46.
- Bellini, S., Akullian J., & Hopf, A.(2007). Increasing social engagement in young children with autism spectrum disorders using video self-modeling. *School Psychology Review*, 36(1), 80-90.
- Bishop, D. (2003). Children's Communication Checklist -2. Pearson Assessment.
- Charlop-Christy M.H., Le L. & Freeman K. (2000). A comparison of video modeling with in vivo modeling for teaching children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 30, 537-552.
- Charlop-Christy M.H. & Milstein J.(1989). Teaching autistic children conversational speech using video modeling. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 22(3), 275-285.
- Charlop-Christy, M.H. & Daneshvar, S. (2003). Using video modeling to teach perspective taking to children with autism. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 36(2), 12-21.
- Dandoy, M. (2003). *Vardagssamtal*. Asperger Center, Handikapp & Habilitering, Stockholms Läns Landsting.
- Dahlgren, S-O. (2007). *Varför stannar bussen när jag inte ska gå av?* Stockholm: Liber.
- Delano, M.E. (2007). Video Modeling Interventions for Individuals with Autism, *Journal of Remedial and Special Education*, 28(1), 33–42.
- Gray, C. (2010). *The new Social Story Book*. Arlington: Future Horizons.
- Gray, C. (1994). *Comic strip conversations*. Arlington: Future Horizons.
- Howlin, P., Baron-Cohen, S. & Hadwin, J. (2001). Lära barn med autism att “läsa” andras tankar och känslor. Handbok för lärare och föräldrar. Stockholm: Cura förlag.

Kelly, A. (2000). Sam-Tal, Varberg: Argument förlag AB.

Matson, J., Matson, M. & Rivet, T. (2007). Social-Skills Treatment for Children With Autism Spectrum Disorders. An Overview. *Behavior Modification*, (31)5, 682-707.

Reichow, B. & Volkmar, F. (2010). Social Skills Interventions for Individuals with Autism: Evaluation for Evidence-Based Practices within a Best Evidence Synthesis Framework. *Journal of Autism Developmental Disorders*, 40,149–166.

Ringer, N. (personlig kontakt 2012).

Sansosti, F & Powell-Smith, K (2008). Using Computer-Presented Social Stories and Video Models to Increase the Social Communication Skills of Children With High-Functioning Autism Spectrum Disorders. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 10 (3), 162-178.

Scattone D. (2008). Enhancing the conversation skills of a boy with Asperger's disorder through social stories and video modeling. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 38(2), 395-400.

Sherer M.R. ,Pierce K, Paredes S, Kisacky K, Ingersoll B, Schreibman L, 2001). Enhancing conversational skills in children with autism via video technology. Which is better, 'Self' or 'Other' as a model? *Behavior Modification*, 25, 140-158.

Steinborn, M & Knapp, T. J. (1982) Teaching an autistic child pedestrian skills. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*,13, 347-351.

Sussman, F. (2006). *Talkability; People skills for Verbal Children on the Autism Spectrum- A guide for parents.* Toronto: The Hanen centre.

Weiss, M.J. & Harris, S. L. (2001). *Reaching Out, Joining In, Teaching social skills to young children with autism.* Bethesda: Woodbinehouse.

Webbreferenser

Model Me Kids (2004) www.modelmekids.com Uppgift hämtad 2014-02-27

Nikopoulos C.K. (2009). (www.researchautism.net/videomodeling). Uppgift hämtad: 2014-01-09.

Research Autism (2006-2014)
[www.researchautism.net/autism treatments therapies interventions.ikml](http://www.researchautism.net/autism_treatments_therapies_interventions.ikml).
Uppgift hämtad: 2014-01-09.

TD Social Skills, www.tdsocialskills.com/video1.htm. Uppgift hämtad 2014-02-27

Teach2Talk (2007-2012) www.teach2talk.com/ Uppgift hämtad 2014-02-27

The Gray Center, www.thegraycenter.org/social-stories/storymovies;
Uppgift hämtad 2014-02-27

Barnenkät

Hur tyckte du att det var att titta på filmerna?

Vad tänkte du på när du tittade på filmerna?

Fick du några tips? Ja Nej

Vad då för tips?

Hur tyckte du det var att prata om filmerna?

*(Här följer ett exempel på frågor som berör barnets individuella mål.
Dessa frågor är olika på alla barnens enkäter.)*

Hur gör du om du inte förstår hur en lek går till?

Hur gör du om du inte orkar leka längre?

Vill du berätta något mer om besöken?

TACK!

Föräldraenkät

Tror du att ditt barn har haft nytta av att komma till habiliteringen angående hur man pratar med kompisar?

Hur tror du att hon har upplevt det?

Är det några speciella inslag som har varit bra eller mindre bra?

Har ditt barn ändrat något i sitt beteende?

Tror du att det i så fall beror på filmerna eller på samtalen?

*(Här följer ett exempel på frågor som berör barnets individuella mål.
Dessa frågor är olika på alla barnens enkäter.)*

Hur gör ditt barn om hon inte förstår hur en lek går till?

Hur gör ditt barn om hon inte orkar leka längre?

Övriga synpunkter:

Handledning

Följande kriterier bör uppfyllas för att barnet ska kunna tillgodogöra sig insatsen:

- Barnet har svårt att samtala i lek även då bara ett annat barn deltar.
- Barnet kan delta i ett kort samtal med en stöttande vuxen.
- Barnet tycker om att se på film.
- Barnet kan medverka koncentrerat i minst 20 minuter.

Insatsens olika moment tydliggörs nedan:

- Kartlägg hur barnets samtalsförmåga fungerar i vardagen. Använd t.ex. CCC-2 (Bishop 2003, svensk översättning 2012), Checklistan kring samtal ur boken Talkability (Sussman, 2006) eller observera barnet i dess naturliga miljö.
- Sätt upp ett tydligt mål tillsammans med barnet i samråd med föräldrarna.
- Presentera en film kring en funktion i taget för barnet. Du kan säga: "När man pratar med varandra kan man göra på flera olika sätt. Du ska få se på ett par barn som pratar och leker med varandra. Vi ska titta på hur de gör. Sedan ska vi prata om varför de säger som de gör." Presentera barnen i filmen, t.ex. deras namn och att de går i samma klass eller är grannar eller kusiner, vänner eller liknande.
- Visa en film i sin helhet. Fråga t.ex.: "Vad gjorde de?", "Vad sa Hanna då?", "Hur visar pojken att han blir glad?", "Vi tittar en gång till och nu ska vi fundera på vad de tänker." Titta och pausa där du tycker det är lämpligt att förklara de filmade barnens olika perspektiv utifrån barnets egna mål. Fråga hur barnen i filmen kan ha tänkt och hur de känner sig. Förklara vad du tror att barnen på filmerna tänkt om barnet inte själv kan svara. Visa eventuellt samma filmsekvens med "tankeprat", vilket visar vad barnen på videosekvenserna själva tänkte.
- Visa 2-4 filmsekvenser som tar upp samma förmåga för att visa exempel i olika miljöer eller med olika personer.
- För att kunna fokusera bättre på de icke-verbala signalerna i samtalet kan man titta på filmen även utan ljud, t.ex. titta efter hur nära barnen är varandra, hur de tittar på varandra och hur de använder gester och mimik.

- Individualisera: du kan t.ex. fråga: "Brukar du leka denna leken?", "Vad brukar du säga om...", "Varför är det bra att säga...".
- Formulera en hemuppgift tillsammans med barnet.
- Rita upp målet med hemuppgiften som ett seriesamtal, vilket kan fungera som minnesstöd. Ibland kan det vara lämpligt att ge några alternativa förslag på fraser som barnet ska öva sig på att säga, men som används för att uttrycka samma avsikt.
Ex: " Jag är lite trött på att göra detta. Vill du göra något annat?" och "Jag vill hellre göra något annat nu."
- Rollspela eventuellt upp hemuppgiften. Videofilma rollspelet och titta tillsammans med barnet direkt.
- Låt barnet kommentera filmen på sig själv. Ge enbart positiv feedback.
- Boka tid för uppföljning, förslagsvis inom 1-3 veckor.
- Arbeta vidare med andra mål efter att första målet är uppfyllt eller avslutat.

Det är viktigt att man först arbetar för medvetenhet och förståelse för att sedan komma in på själva förändringsarbetet. Det är viktigt att insatsen upplevs som meningsfull och begriplig för barnet.

Till Dig som har barn som skulle kunna delta i ett videoprojekt vid Barn- och ungdomshabiliteringen, Region Skåne

Jag arbetar som logoped på Barn- och ungdomshabiliteringen i Lund sedan 12 år tillbaka. Under 2012 har jag fått medel att bedriva ett projekt som innebär att jag kommer utveckla ett videomaterial. Syftet med materialet är att förklara vad som sker i ett enkelt samtal, för barn i skolåldern med autismspektrumtillstånd. En av svårigheterna vid autism är just att kunna föra samtal med andra, även om man annars är bra på att prata. Det färdiga videomaterialet kommer att kallas "Kompisprat".

Materialet är tänkt att bestå av ett tiotal korta videoscener som visar både vad man kan säga med tal och visa med kroppsspråk när man samtalar. Mellan samtalen förklarar barnen som deltar på filmerna varför de säger som de gör. Jag kommer även att göra en manual för hur man kan använda filmerna med barnen som har autism.

För att kunna göra filmerna behöver jag få tillgång till några barn mellan 9-11 år som agerar på filmerna. Barnen kommer att fungera som modeller för barnen med autism och därför söker jag barn som inte har samtalssvårigheter.

Jag kommer troligtvis att behöva filma barnen vid några olika tillfällen, sammanlagt i som mest 8 timmar. Jag har möjlighet att filma på tider (även helger) och platser som passar barnen. Barnen får inte lön för arbetet, men kommer att få biocheckar som tack för att de medverkar.

Filmerna kommer att användas av habiliteringspersonal som träffar barn som har svårigheter att samtala. Det är även tänkt att de ska kunna visas i utbildningssyfte för föräldrar eller ungdomar som deltar i grupper eller utbildningar på habiliteringen. Troligtvis kommer filmerna inte bara finnas på DVD-skiva utan också att finnas tillgängliga digitalt. Vi tänker då att det krävs någon form av lösenord för att komma åt dem via internet. Det är även troligt att materialet sprids till andra habiliteringar i Sverige.

Om vi skulle vilja använda materialet på något annat sätt än det ovan beskrivna, så kommer vi att fråga er om lov.

Kontakta mig gärna om ni har frågor kring projektet eller om ert barn är intresserat av att vara med. Jag träffar gärna barnet och er för att berätta mer och visa lite exempel på hur en film skulle kunna se ut.

Vänliga hälsningar,

Charlotte Petersson
Leg. logoped
Barn- och ungdomshabiliteringen i Lund
e-post: charlotte.petersson@skane.se
telefon: 046-770717

Svarsblankett

Jag lämnar härmed mitt tillstånd till att mitt barn deltar i projektet "Kompisprat". Jag har läst igenom informationen och fått förklarat målsättningen med projektet. Jag är medveten om att jag när som helst kan ta tillbaka mitt medgivande.

Ja

Nej

Barnets namn:

Barnets födelsedatum:

Telefon:

.....
Vårdnadshavarens namnteckning

.....
Ort och Datum

Tack för er hjälp!

Till Dig som har barn med autismspektrumtillstånd och får insatser vid barn och ungdomshabiliteringen

Jag arbetar som logoped på Barn- och ungdomshabiliteringen i Lund sedan 12 år tillbaka. Under 2012 har jag fått medel från Forsknings- och utvecklingsenheten för att bedriva ett projekt "Kompisprat" som innebär att utveckla ett videomaterial som är tänkt att användas i kommunikationsträning med skolbarn som har autismspektrumtillstånd och normal begåvning. Materialet består av ett tiotal korta videoscener som visar både vad man kan säga med tal och visa med kroppsspråk när man samtalar. Mellan samtalen förklarar barnen som deltar på filmerna varför de säger som de gör.

Filmerna är efter projektets slut tänkta att användas av habiliteringspersonal som träffar barn som har svårigheter att samtala. Forskning har visat att det kan vara lättare för barn med autism att fokusera och lära sig om socialt samspel när de får titta på film, eftersom de då inte samtidigt behöver agera och vistas i en ofta rörig miljö på samma gång.

Inom projektet ingår även att prova materialet med några barn inom målgruppen för att de ska kunna utvärdera hur de upplever insatsen och även om detta verkar ge något resultat på kort sikt.

Vill du och ditt barn delta innebär det följande:

- 3 besök på habiliteringen i 30-45 minuter, där även du som förälder deltar.
- Besöken kommer att filmas för att jag i efterhand ska kunna beskriva hur materialet användes och upplevdes.
- För att på ett tydligt sätt kunna presentera hur materialet är tänkt att användas inom habiliteringen skulle jag vilja använda delar av filmen för att introducera annan habiliteringspersonal som kan komma att använda materialet i sitt arbete. Detta är inget krav för att kunna delta i projektet.
- Ditt barn och även du som förälder får svara på en enkät direkt efter sista besöket kring hur ni upplevt besöken.
- Eventuellt följer vi upp insatsen efter ca 2 månader via ett telefonsamtal.

Syftet med projektet är att öka barnens förståelse av vad som sker i samtal mellan kamrater. Det är tänkt att barnen ska titta på några korta filmsekvenser av två barn som pratar och leker med varandra. Sen pratar barnet och logopeden om hur barnen påverkar varandra genom sina samtal. Det blir framförallt en övning i mentaliseringsförmåga och att kunna tolka andra barns beteende. Barnet får sedan planera och ev. rollspela en scen som skulle kunna hända i barnets eget liv. Barnet får sedan försöka använda det som man gått igenom i sin egen hem- eller skolmiljö.

Kontakta mig gärna om du har frågor kring projektet eller om du och ditt barn är intresserat av att vara med.

Vänliga hälsningar,

Charlotte Petersson
Leg. logoped
Barn- och ungdomshabiliteringen i Lund
Tel 046/77 07 17

Svarsblankett

Jag lämnar härmed mitt tillstånd till att mitt barn deltar i projektet "Kompisprat". Jag har läst igenom informationen och fått förklarat målsättningen med projektet. Jag är medveten om att jag när som helst kan ta tillbaka mitt medgivande utan att detta får några konsekvenser för mitt barns fortsatta habiliteringsinsatser.

Ja Nej

Jag ger även mitt medgivande till att delar av filmen på mitt barn visas för annan habiliteringspersonal inom Sverige.

Ja Nej

Barnets namn:

Barnets födelsedatum:

Telefon:

.....
Vårdnadshavarens namnteckning

.....
Ort och Datum

Tack för er hjälp!